

LA INFLUÈNCIA DE LA FRAGMENTACIÓ
DEL SISTEMA DE PARTITS EN EL BIAIX
PARTIDISTA A L'HORA DE CASTIGAR
LA CORRUPCIÓ

Magalí Serra Duran

Màster d'Anàlisi Política i Assessoria Institucional

Tutor: Jordi Muñoz Mendoza

Resum

El present treball analitza empíricament l'efecte de la fragmentació del sistema de partits en el biaix partidista a l'hora de castigar la corrupció. Parteix de la idea que la distància ideològica entre els diferents partits en sistemes multipartidistes és menor que en sistemes bipartidistes. D'aquesta manera l'electorat pot canviar més fàcilment el seu vot -tot i tenir una alta identificació partidista- en els primers sistemes, reduint una de les barreres al càstig a la corrupció, el biaix partidista. Més concretament analitza la interacció entre els nivells de percepció de corrupció del país amb el grau de fragmentació del sistema de partits i la identificació partidista. Els resultats obtinguts apunten en la línia proposada.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
2. MARC TEÒRIC	6
2.1 COMES CASTIGA LA CORRUPCIÓ?	6
2.1.1 CLAREDAT DE LA RESPONSABILITAT	8
2.1.1.1 Sistema electoral i la claredat de la responsabilitat	10
2.1.1.2 Fragmentació del sistema de partits i la claredat de la responsabilitat	12
2.1.1.3 El biaix partidista i la claredat de la responsabilitat	16
2.2 FORMALITZACIÓ DE L'ARGUMENT	18
2.3 MECANISMES ALTERNATIUS	20
3. ANÀLISI EMPÍRICA	22
3.1 DADES	22
3.1.1 VARIABLE DEPENDENT	23
3.1.2 VARIABLES INDEPENDENTS	23
3.2 MODEL	25
4. RESULTATS	26
5. CONCLUSIONS	31
6. REFERÈNCIES	34
Figura 1: Càstig electoral en funció de la fragmentació i la identificació partidista	20
Figura 2: Efectes marginals CORR*FRG	29
Figura 3: Efectes marginals CORR*FRG*ID _{inc}	30
Taula 1: Resum de les variables dependent i independents	26
Taula 2: Mostra de les variables dependent i independents	32
Taula 3: Presentació dels resultats	28

1. Introducció

En aquest treball es pretén analitzar la influència de la fragmentació del sistema de partits en el biaix partidista a l'hora de castigar la corrupció. Per tal d'aconseguir-ho, s'ha estructurat de la següent manera: en un primer apartat es fa èmfasi en els diferents elements a tenir en compte a l'hora de castigar la corrupció, posteriorment, s'analitza l'impacte que tenen algunes institucions polítiques tals com el sistema electoral o el sistema de partits. En el tercer apartat, s'exposen alguns dels elements individuals que poden tenir un impacte a l'hora de castigar la corrupció. En quart lloc, es detalla la metodologia seguida per tal de respondre a la pregunta d'investigació. Finalment, s'analitzen els resultats i es desenvolupen unes conclusions.

En aquest sentit, la definició de corrupció en la literatura és podria resumir, a grans trets, de la següent manera:

Comportament que se surt de les obligacions formals de càrrecs públics per aconseguir recursos econòmics o guanys d'estatus privats, o la violació de normes per l'exercici de certs tipus d'influència privada (Anduiza et al., 2013: 1665).

Dit d'una altra manera, és el mal ús o l'abús de càrrecs públics per aconseguir guanys privats (De Vries i Solaz, 2017). En aquest sentit, alguns exemples serien els suborns, el nepotisme o l'apropiació indeguda (Anduiza et al., 2013).

Per altra banda, la literatura deixa clar que la corrupció està arrelada en diferents societats i comporta unes males conseqüències tant polítiques, com econòmiques, com socials (Anduiza et al, 2013; Charron, 2010; De Vries i Solaz, 2017; Chang i Golden, 2004). En aquest sentit, les eleccions, a través del vot retrospectiu són un mecanisme essencial a l'hora de castigar la corrupció, ja que tal i com demostren De Vries i Solaz (2017) l'absència d'eleccions fa augmentar els nivells de corrupció. De tota manera, cal que compleixin dues condicions per evitar problemes de selecció adversa -risc que els votants escullin polítics que no actuïn per satisfer l'interès de l'electorat - i de risc moral -risc que els polítics abusin del seu càrrec sense ser castigats efectivament. Aquestes dues condicions són que 1) hi ha d'haver mecanismes suficients perquè els votants puguin escollir candidats amb l'objectiu de servir el bé comú i 2) han de permetre que els votants premiïn o castiguin al govern. A més a més, per evitar aquests riscos, cal que hi hagi alternatives efectives (Voznaya et al., 2014).

Tot i així, el problema rau en què no sembla existir un desgast polític degut a la corrupció existent (Anduiza et al., 2013), ja que és freqüent que polítics involucrats en escàndols de corrupció siguin reescollits (Rudolph i Däubler, 2016) tot i que els votants expressin disconformitat amb la corrupció en si (Anduiza et al., 2013). Aquest fet pot comportar un cercle viciós ja que l'acceptació de la corrupció augmenta en aquells contextos en què aquesta ja hi és present (Anduiza et al., 2013). A més a més, aquesta conseqüència s'accentua més si els individus reben algun tipus de benefici, contribuint en el cercle viciós i fent més difícil el càstig a la corrupció. Dit d'una altra manera és més fàcil que es produeixin pràctiques corruptes quan el govern creu que no seran detectades (Charron, 2010) o castigades. Així doncs, el càstig a la corrupció depèn de factors contextuals (Anduiza et al., 2013).

Així doncs, com ja s'ha dit aquesta és la problemàtica que pretén abordar el present treball. Per fer-ho s'analitzaran diferents mecanismes que faciliten i que dificulten el càstig electoral a la corrupció, bàsicament centrant-se en el sistema electoral, el sistema de partits i el sentiment d'identificació partidista. D'aquesta manera, la pregunta a la que es pretén donar resposta és la següent: *L'efecte del biaix partidista és diferent depenent del número d'alternatives existents a l'hora de castigar la corrupció?*

En aquest sentit, els resultats obtinguts apunten en aquesta direcció, de manera que l'efecte del biaix partidista es veu reduït a mesura que augmenta el nombre de partits del sistema, facilitant, per tant, el càstig a la corrupció.

2. Marc teòric

2.1 Com es castiga la corrupció?

Com s'ha dit anteriorment, les eleccions són el mecanisme que ofereixen les democràcies per controlar el govern (De Vries i Solaz 2017; Fiorina 1981; Hobolt, Tilley, Banducci, 2013; Kunicova i Rose-Ackerman, 2005; Prezeworski, 2018; Voznaya et al., 2014). Per tant doncs, les eleccions estableixen incentius per reduir possibles males pràctiques polítiques, tals com la corrupció (Kunicova i Rose-Ackerman, 2005; Ferraz i Finnan, 2007). Tot així, és necessari un procés per tal que es produeixi aquest càstig: l'electorat ha de disposar de la informació necessària sobre corrupció, l'ha de processar i sospesar amb la resta d'informació de què disposa (De Vries i Solaz, 2017) així com saber atribuir la responsabilitat correctament (Schwindt-Bayer i Tavits 2016).

Més concretament, per tal que l'electorat pugui castigar la corrupció del govern, s'ha de seguir un procés compost per tres passos. En aquest sentit el primer consisteix en obtenir informació. Segons Klačnja et al. (2016) existeixen dues maneres perquè l'electorat s'informi. La primera és a través de l'experiència directa, és a dir, observar la corrupció en primera persona i la segona és de manera indirecta, a través dels mitjans de comunicació (Klačnja et al., 2016).

Així doncs, un primer element important a tenir en compte és la informació. En aquest sentit, la teoria de la informació limitada argumenta que és degut a la falta d'aquesta que els ciutadans no castiguen la corrupció existent als seus països. Així doncs, si hi hagués una informació total, el càstig seria conseqüent. Aquesta premissa ha estat demostrada ja que, els ciutadans més informats castiguen més severament els casos de corrupció que els ciutadans que no ho estan (Anduiza et al., 2013).

A part de la disponibilitat informativa, un altre factor a tenir en compte és la credibilitat d'aquesta, en tant que si els ciutadans no la consideren verídica, no castigaran la corrupció afectant, sobretot, als individus amb menys estudis -sent els que la castigaran menys. Així doncs, es pot comprovar com que tant la quantitat com la qualitat de la informació són uns elements crucials (Anduiza et al., 2013; De Vries i Solaz, 2017). Un altre problema que es deriva de la informació és degut als incentius dels partits per destapar casos de corrupció de tercers. D'aquesta manera, el votant pot interpretar directament la informació com a falsa, si

ho identifica com una estratègia de partit. Per tant doncs, la informació és una condició necessària però no suficient per poder castigar la corrupció.

El segon pas consisteix en l'atribució de la culpa a un càrrec públic. Aquest pas, tal i com es comentarà posteriorment, està afectat per diferents problemàtiques tals com el biaix partidista o la complexitat institucional. En aquest sentit, encara que el votant estigui molt ben informat, pot ser que l'atribució no la faci correctament si afecta a algun actor amb qui se sent identificat. Una altra problemàtica existent és que el vot és unidimensional, però en canvi les eleccions són multidimensionals, així doncs, pot ser que la corrupció no sigui un tema rellevant en les eleccions o que es valorin més altres aspectes (De Vries i Solaz, 2017; Przeworski, 2018; Schwindt-Bayer i Tavits, 2016).

Finalment, el tercer pas és la resposta dels actors polítics davant del comportament a les urnes de l'electorat, és a dir, de l'existència o no de càstig. En aquest sentit, els votants tenen tres opcions: canviar el vot, abstenir-se o mantenir el seu vot. Per tant, perquè el càstig sigui possible és necessària l'existència d'alternatives factibles lliures de corrupció. Aquest punt segueix la lògica del vot retrospectiu, segons la qual si hi ha un càstig en la corrupció, el govern hauria de respondre amb una reducció d'aquests nivells per por a no tornar a ser escollit.

Així doncs, si un d'aquests tres passos no es produeix la corrupció no es podrà castigar. De tota manera, encara que el votant sigui capaç de superar totes les problemàtiques enumerades, pot seguir sense castigar la corrupció a causa de l'existència d'incentius com seria el creixement econòmic (De Vries i Solaz, 2017) -sent aquest un exemple de les limitacions de la unidimensionalitat del vot.

Persson et al. (2001) posen de manifest que els nivells de corrupció varien considerablement entre països que tenen característiques econòmiques i socials similars. D'aquesta manera, denoten la importància que poden tenir les institucions polítiques, tals com el sistema electoral, en l'existència de corrupció. De Vries i Solaz (2017: 395) també apunten en aquesta direcció argumentant que *si els votants fracassen en castigar els polítics corruptes és degut a les estructures institucionals en què els votants resideixen* ja que si en tinguessin l'oportunitat els castigarien. Un altre element a tenir en compte és el sistema de partits, ja que influencia dos elements que tenen un gran impacte en el càstig -o no- de la corrupció, a saber, la informació disponible i l'efectivitat del vot dels electors (Voznaya, 2014).

Tot i així, hi ha arguments oposats. Per una banda, part de la literatura argumenta que en els sistemes on hi ha més partits la competitivitat augmenta i per tant es pot prevenir la corrupció i per l'altra alguns autors argumenten que a mesura que augmenta el nombre de partits, l'efectivitat de l'*accountability* del votant es redueix fent que la corrupció pugui augmentar (Voznaya, 2014).

2.1.1 Claredat de la responsabilitat

Schwindt-Bayer i Tavits (2016) defensen que per tal de controlar la corrupció els votants han de ser capaços d'entendre la coherència del govern i poder identificar a qui atribuir la culpa dels problemes -de la corrupció. En el seu estudi, demostren -a través de la percepció agregada de corrupció, enquestes i experiments- que en contextos en els quals es pugui identificar la responsabilitat política fàcilment¹, l'electorat castigarà més la corrupció que en aquells en els quals sigui més difícil.

Aquesta afirmació es basa en què en els primers contextos, al govern li és més difícil eludir els problemes -de corrupció- de manera que els votants podran controlar-lo més i atribuir-li tota la responsabilitat. En canvi en el segon, els diferents partits poden culpar-se entre ells provocant més incertesa al votant i per tant la possibilitat de càstig es reduirà. Tot i que fent referència al vot econòmic, Powell i Whitten (1993) també apunten en aquesta direcció i defensen que quan més partits estiguin competint entre ells, el càstig que podran rebre serà menor. Així doncs, aquests autors esperen que la resposta dels votants -és a dir el premi o el càstig al govern- serà major en contextos en els quals la responsabilitat sigui més clara.

Tot i així, Schwindt-Bayer i Tavits (2016), van més enllà i demostren com els governs majoritaris tendeixen a iniciar més legislació anticorrupció que els governs de coalició ja que tenen més incentius per fer-ho, a saber:

1. Anticipen que estan més controlats per l'electorat, per tant es pot entendre com una estratègia per la reelecció.

¹ La claredat de la responsabilitat es defineix a través dels mecanismes institucionals existents pels quals els votants poden controlar els seus representats per tal de poder-hi rendir comptes. D'aquesta manera, seguint els paràmetres establerts per les autores, la claredat és elevada quan el govern està controlat per un sol partit i és baixa quan aquest està compostat per més d'un partit o hi ha un sol partit governant en minoria (Schwindt-Bayer i Tavits, 2016).

2. Poden atribuir-se tot el mèrit polític -contràriament de si és un govern en coalició o en minoria.

En aquest mateix sentit, les autores, argumenten que els polítics valoraran més positivament la seva incorruptibilitat en contextos en què la claredat de la responsabilitat sigui elevada que no pas en aquells en què sigui baixa, ja que la utilitat d'aquesta característica per aconseguir la reelecció és major.

Tot i així aquesta afirmació cal matisar-la tenint en compte els rols de govern i oposició, ja que el fet de reconèixer que la corrupció suposa un problema sempre comporta més costos polítics pels primers que no pas pels segons. Per tant doncs, els formants del govern tindran menys incentius a parlar-ne quan la claredat d'assignar la responsabilitat sigui alta, -sent la situació contrària en l'oposició (Schwindt-Bayer i Tavits, 2016). Cal dir que els resultats queden corroborats, tot i que es poden matisar amb els estudis fets per Hobolt, Tilley i Banducci (2013), Anderson (2000) i per Nadeau, Niemi i Yoshinaka (2002), tot i que aquests es basen en l'avaluació del govern de forma general i no estrictament en temes de corrupció. Els primers introdueixen la variable de cohesió de govern i defensen que a l'hora d'assignar la responsabilitat, els votants es centren més en l'estructura del govern que no pas en el sistema polític, en paraules dels autors: [...] *quan els votants es troben davant d'un govern amb cohesió, seran capaços de recompensar-lo o castigar-lo, independentment de si el poder institucional està repartit amb la oposició en comitès legislatius o a cambres altes o nivells més baixos de govern* (Hobolt, Tilley i Banducci 2013: 180). Anderson (2000), a part de la claredat en la responsabilitat també té en compte el que anomena *target size*² i les alternatives existents possibles.

Així doncs, la claredat de la responsabilitat és un element clau per entendre el càstig a la corrupció. D'aquesta manera, aquest element afectarà a les diferents característiques dels sistemes electorals: la fórmula electoral, el tipus de llista, el tipus d'elecció, el sistema de partits i fins i tot el biaix partidista.

² Aquest concepte fa referència a que els votants poden castigar/premiar al partit amb més poder del govern per tal de controlar-lo sense la necessitat de conèixer el sistema institucional complex que hi ha darrera del procés polític (Anderson, 2000).

2.1.1.1 Sistema electoral i la claredat de la responsabilitat

En aquest sentit, Persson et al. (2001) defensen que els nivells de corrupció són inversament proporcionals a l'*accountability* individual. Dit d'una altra manera, la corrupció serà més castigada en aquells contextos on es pugui atribuir la responsabilitat de forma més clara.

Així doncs, en països on una major part dels candidats són escollits a través d'una llista electoral els nivells de corrupció són majors que aquells on s'utilitzen majoritàriament districtes uninominals. L'argument darrera d'aquesta afirmació és el següent: en els districtes uninominals es crea un llaç directe entre el candidat i els votants de manera que els candidats tenen molts incentius per satisfer a l'electorat i evitar la corrupció. Per altra banda, l'ordre en les llistes electorals dels districtes plurinominals, que és el que determina la possibilitat de reelecció, sol ser degut a la lleialtat al partit i no tant a la competència del candidat. Així doncs, els incentius a fer una bona actuació al govern són menors. (Persson et al., 2001; Voznaya et al., 2014). Kunicova i Rose-Ackerman (2005) també apunten en aquest sentit, però des de la perspectiva que en districtes petits -en termes de població- l'acció col·lectiva es podrà produir més fàcilment, fent reduir per tant els problemes de *free-riding*.

Per altra banda, Myerson (1993 a Persson et al., 2001) defensa l'argument contrari. Aquest autor exposa que a menors barreres d'entrada els nivells de corrupció seran menors ja que es facilita l'entrada de partits donant més alternatives als votants i per tant més opcions per poder castigar a un govern corrupte. Cal dir però, que els resultats mostrats per Persson et al (2001) contradiuen aquesta afirmació.

Tot i així, a part de la magnitud del districte, cal tenir en compte la fórmula de selecció aplicada. Existeixen dos aspectes a tenir en compte pel que fa l'extracció de rendes: 1) les oportunitats existents perquè es produeixi i 2) els incentius que tenen els partits de l'oposició per controlar la corrupció existent.

Així doncs, en els sistemes majoritaris els pocs partits a l'oposició tenen grans incentius en controlar la possible corrupció perquè obtindrien grans guanys, en canvi, en els sistemes proporcionals, aquets guanys no són tan clars (Charron, 2010; Schwindt-Bayer i Tavits, 2016). En aquest sentit, Persson et al. (2001) comparen un sistema proporcional amb un sol districte a tot el país amb un altre de majoritari amb diferents districtes uninominals. D'aquesta manera, els autors argumenten que en el segon sistema els candidats es centraran en guanyar en aquells

districtes on hi hagi més volatilitat de vot, de manera que estaran més controlats per l'electorat reduint per tant la corrupció. Així doncs Persson et al. (2001) defensen, i els seus resultats corroboren, que els sistemes proporcionals pateixen nivells més alts de corrupció que els sistemes majoritaris, ja que els votants veuen reduïda la seva efectivitat a l'hora d'evitar el mal ús dels recursos públics, resultats que van en línia pels exposats per Kunicova i Rose-Ackerman (2005).

Un altre element a considerar és el tipus de llista electoral presentada. En aquest sentit Chang i Golden (2004) exposen que els incentius a la corrupció per part dels polítics augmenten a mesura que els districtes electorals són més grans en llistes obertes que no pas en llistes tancades en sistemes proporcionals. Aquest argument es basa en la premissa que els candidats tenen incentius en evitar la corrupció per tal de mantenir i garantir una bona reputació al partit -aquests resultats van en línia als presentats per Schwindt-Bayer i Tavits (2016), per Persson, et al. (2001) i per Brollo (2009). En termes de claredat, a les llistes tancades és més fàcil atorgar la responsabilitat a algun actor, el partit, en canvi en el cas de les llistes obertes, la claredat queda més difuminada.

Seguint aquest fil, els autors argumenten que en llistes tancades, la selecció dels candidats rau únicament en el partit, de manera que la competició entre els diferents candidats es dona respecte a la part alta del partit fent irrellevant la identitat de cada individu. D'aquesta manera, en districtes grans, la identitat rellevant per l'elector és la del partit ja que conèixer la identitat de cada candidat té uns costos d'informació massa grans. Conseqüentment, en districtes petits, el partit té incentius per seleccionar candidats que ja tenen una identitat forjada en la circumscripció. D'aquesta manera, Carey i Shugart (1995 a Chang i Golden, 2004) argumenten en context de llistes tancades, la reputació individual decreix a mesura que augmenta la mida del districte.

Per altra banda, en les llistes obertes es produeix una competició dins del mateix partit de manera que els diferents candidats tenen incentius per crear una reputació i identitat pròpies que els diferenciïn de la resta. D'aquesta manera segons Carey i Shugart (1995) a mesura que la mida del districte augmenta, el nombre de candidats també ho fa, creant encara més incentius a la creació d'una identitat pròpia per tal de destacar per sobre dels altres. Així doncs, es necessiten recursos financers per tal de fer arribar aquesta informació als votants i ser escollit com a representant (Carey i Shugart, 1995 a Chang i Golden, 2004). D'aquesta manera, es pot

argumentar que, ja que el partit no finançarà les campanyes dels candidats individualment, la corrupció augmentarà com més necessari sigui obtenir el vot personal, és a dir en un context en què la mida del districte sigui gran, els candidats s'escullin a través d'un sistema proporcional i amb una llista oberta³ (Chang i Golden, 2004).

Finalment, Chang i Golden (2004) exposen que, tot i que els resultats no acaben de ser del tot concloents, en districtes on s'utilitzen llistes tancades amb sistemes proporcionals els nivells de corrupció són més alts que si s'utilitzen llistes obertes només si la mida del districte és petita. Per altra banda, Voznaya et al. (2014) també defensen que les llistes obertes en sistemes electorals proporcionals provoquen nivells més alts de corrupció.

En aquest punt, però, també existeixen opinions contràries ja que Kunicova i Rose-Ackerman, (2005) i Persson, et al. (2001) defensen la posició contrària ja que l'*accountability* efectiu per part de l'electorat és menor, tal i com s'ha argumentat anteriorment.

Així, de forma general, es podria argumentar que la possibilitat de càstig és més elevada en sistemes majoritaris, seguits pels sistemes proposicionals amb llistes obertes i finalment pels sistemes proporcionals amb llistes tancades (Kunicova i Rose-Ackerman, 2005).

Finalment, Gerring i Thacker (2004) argumenten que els nivells de corrupció són més elevats en els sistemes presidencials que no pas en els sistemes parlamentaris.

2.1.1.2 Fragmentació del sistema de partits i la claredat de la responsabilitat

Tot i que fent més referència al sistema de partits, altres autors van en la línia contrària. Voznaya et al. (2014) argumenten que un augment en la competitivitat⁴ fa reduir l'existència de la corrupció ja que els diferents partits poden informar a l'electorat i els hi donen l'oportunitat d'alternatives al govern.

³ Resultats que es confirmen controlant el model segons si es tracta d'un sistema presidencial o parlamentari.

⁴ Segons la definició de Kitschelt (2007) un sistema de partits és competitiu si: 1) el govern s'enfronta a partits ben definits i 2) els partits de l'oposició tenen opcions a guanyar de manera que és possible el canvi en el poder (Kitschelt, 2007 a Voznaya et al., 2014).

El primer que cal dir, és que la competitivitat depèn de dos factors: 1) l'electorat ha de tenir informació sobre l'actuació del govern i sobre les diferents alternatives existents i 2) els votants han de poder votar a favor o en contra del govern. Aquest procés és el que Montinola i Jackman (2002) anomenen l'imperatiu de reelecció. Aquets autors argumenten que la competència política pot reduir la corrupció a través de dos mecanismes: 1) el seguiment i el control dels funcionaris públics limitant les seves oportunitats per realitzar activitats corruptes gràcies a la llibertat d'associació i informació de les democràcies i 2) la quantitat de suborns es veu limitada degut a la rotació de poder existent a la democràcia, ja que aquesta implica que els polítics no sempre tenen la capacitat creïble de garantir que certes lleis o regulacions es mantinguin en un futur.

D'aquesta manera, si la competició electoral i les possibles alternatives al govern es redueixen, la capacitat de rendiment de comptes també es redueix i per tant, els governs corruptes poden sobreviure més fàcilment. Aquest argument queda evidenciat amb els estudis de cas realitzats per Scheiner (2005) i Giliomee (1998) on es demostrava que els nivells de corrupció augmentaven en els sistemes de partits amb pocs partits efectius (Scheiner, 2005; Giliomee, 1998 a Voznaya et al., 2014). Tot i així, que aquest efecte cal matisar-lo tenint en compte la fragmentació i l'existència d'un partit dominant.

En aquest sentit, aquests mateixos autors preveuen que com més fragmentació hi hagi a un sistema, més difícil serà pels electors atribuir la responsabilitat de la corrupció ja que els governs de coalició són típics d'aquests sistemes. Seguint aquest mateix fil, l'*accountability* efectiu només es pot produir -a més de la condició explicada anteriorment- si l'electorat es coordina en una alternativa en concret, fet més complicat amb l'existència de més alternatives possibles. A més a més, l'obtenció de la informació és més costosa. En paraules de Kunicova i Rose-Ackerman (2005: 584) *amb sistemes proporcionals, encara que un partit destapi un cas de corrupció que el pugui beneficiar a les urnes, per la vigilància feta i la integritat demostrada, l'escàndol provoca beneficis marginals a tots els partits de l'oposició.*

És per això, doncs, que la relació que s'espera entre els nivells de corrupció i el sistema de partits no és lineal, sinó curvilínia. Dit d'una altra manera, un sistema de partits altament fragmentat aquests autors esperen que sigui més difícil per l'electorat el càstig a la corrupció, és a dir, hi haurà més problemes de selecció adversa i risc moral. (Charron, 2010; Laver and Schofield 1998 a Schwidt-Bayer i Tavits, 2016; Voznaya et al., 2014). Més concretament,

Voznaya et al. (2014) exposen: *un augment d'una unitat en la desviació estàndard en el nombre de partits efectius al quadrat comporta un augment del 55% en les percepcions de corrupció* (Voznaya et al., 2014: 19). És per això que aquests autors conclouen que no es necessita una gran fragmentació de partits per tal de castigar o premiar al govern de forma efectiva⁵ (Voznaya et al., 2014).

Seguint aquest fil, Schwandt-Bayer i Tavits (2016) defensen que una oposició forta fa augmentar els nivells de claredat de la responsabilitat, ja que l'electorat és capaç de definir una alternativa clara. Així doncs, en un sistema bipartidista aquesta situació és més possible, ja que en un de multipartidista, els partits de l'oposició poden fer pactes amb el govern, fet que farà menys evident l'existència d'una alternativa clara, reduint per tant la possibilitat de càstig a la corrupció (Lewis-Beck 1986, 1988 a Schwandt-Bayer i Tavits, 2016). Anderson (2000) i Kunicova i Rose-Ackerman (2005) també apunten en aquest sentit.

Voznaya et al. (2014) també estudien els nivells de corrupció en sistemes de partit dominant⁶. Argumenten que en aquest tipus de sistema el càstig a la corrupció és menor perquè els altres partits tenen incentius per col·laborar o per fer coalicions amb el partit dominant per tal d'aconseguir posicions al govern -fet que no els hi passaria d'altra manera. Així doncs, es fa més difícil el flux d'informació correcte cap als electors i perquè, degut la mera existència del partit dominant, redueix les opcions i alternatives dels votants, reduint l'efectivitat del càstig al govern per part de l'electorat. Aquest raonament és corroborat pels estudis de cas a Itàlia i a Sudàfrica fets per Giliomee (1998) Mershon (2002), respectivament (Giliomee, 1998; Mershon, 2002 a Voznaya et al., 2014) i per Kunicova i Rose-Ackerman (2005).

Així doncs, de manera resumida es podria dir que els nivells de corrupció estan condicionats pel control de l'electorat cap als dirigents polítics. Aquesta capacitat de control, deriva però, del sistema de partits, més concretament de la competència electoral, ja que acaba estructurant la informació disponible i les alternatives existents d'entre les quals els votants prendran una decisió (Voznaya et al., 2014).

5 Plantegen l'existència suficient d'entre 2 i 3 partits (Voznaya et al., 2014).

6 Aquest tipus de sistema es defineix com aquell en què un sol partit o una coalició domina el govern tot i que existeixen diferents partits però cap d'ells té un impacte polític significatiu, de manera que no tenen opcions reals de guanyar les eleccions (Voznaya et al., 2014).

Per altra banda, Charron (2010) combina els dos elements i argumenta i demostra que els sistemes uninominals multipartidistes comporten uns nivells superiors de corrupció respecte els multipartidistes proporcionals. Això és degut als incentius que deriven de cada sistema. Pel que fa als sistemes uninominals, l'oposició té uns incentius majors a controlar el govern ja que els guanys d'arribar al poder no s'han de dividir entre diferents partits -fet que sí que es produeix en sistemes proporcionals-, conseqüentment, la corrupció és més fàcilment controlable.

De tota manera, l'autor puntualitza aquesta conclusió, i afirma que els sistemes uninominals multipartidistes tenen nivells més alts de corrupció que els que són bipartidistes, relació que no es compleix en els sistemes proporcionals⁷. Aquesta afirmació es basa en diferents raons.

La primera fa referència als guanys que rebria el partit de l'oposició -en un sistema bipartidista- si destapés un cas de corrupció que involucra al govern. En aquest sentit, tots els beneficis anirien a aquest partit, fent molt més fàcil l'arribada al poder, ja que és l'única alternativa possible -com ja s'ha apuntat anteriorment. Per altra banda, en el sistema multipartidista -encara que uninominal-, els costos per destapar el cas són molt majors i els guanys incerts, existint, per tant menys incentius. A més a més, en el sistema bipartidista la competició acaba sent un joc de suma zero, de manera que la oposició exerceix un control més exhaustiu. En canvi en el sistema multipartidista, a l'haver més d'un candidat opositor, el govern pot desviar el tema de la corrupció en les eleccions. És més, els opositors també tenen incentius a no posar de manifest la corrupció del govern, degut que és possible que es formi una coalició per governar amb aquest mateix partit (Charron, 2010).

Més concretament, Charron (2010) acaba afirmant que el multipartidisme només comportarà més corrupció en els països basats en districtes uninominals, així com que tant els sistemes multipartidistes com bipartidistes en fórmules electorals proporcionals tenen nivells de corrupció menors que els sistemes multipartidistes en districtes uninominals. Així doncs, l'autor argumenta que és més el sistema de partits, que no pas la fórmula electoral el que

⁷ És a dir que el nombre efectiu de partits en un sistema polític i els incentius per controlar el govern tenen un relació inversa, tot i que només s'aplica en els sistemes uninominals, i no en els proporcionals (Charron, 2010).

condiciona els nivells de corrupció. Tot i així, l'autor conclou que aquesta variable no té influència en els sistemes electorals (Charron, 2010).

A tall de conclusió es podria dir que, tot i que no haver resultats del tot clars, el que sí que és evident és que el sistema de partits és l'element clau per poder entendre l'impacte del sistema electoral en els nivells de corrupció (Charron, 2010).

2.1.1.3 El biaix partidista i la claredat de la responsabilitat

Un altre element a tenir en compte és la identificació partidista. Diferents autors han argumentat que el biaix partidista pot ser una explicació, a nivell individual, per la qual l'electorat no castiga la corrupció tot i rebutjar-la i tenir informació suficient (Anduiza, et al., 2013; Bartels, 2002; Eggers, 2011; Muñoz, et al., 2016).

Eggers (2011) demostra que els votants amb una identitat de partit major, tendeixen a no castigar tan severament la corrupció, provocant que els governs, com a resposta, tinguin més possibilitats d'estar implicats en escàndols d'aquest tipus, ja que veuen reduïts els costos per comportar-se incorrectament. Més concretament, Anduiza et al., (2013) demostren que els afiliats d'un partit tenen un nivell de tolerància major envers els casos de corrupció que fan referència al propi partit que els que fan referència a altres partits, és a dir, que utilitzen *cues* partidistes per tal de castigar aquesta mala pràctica. Així com, aquests individus, també, tendeixen a castigar més els casos de corrupció del partit contrari (Davis, Camp i Coleman, 2004 a Muñoz, et al., 2016) que els que no tenen una identificació partidista tan gran. Aquest fet es denomina biaix partidista. A més a més, també puntualitzen que a nivells més baixos de coneixements polítics, els individus són més tolerants amb la corrupció i es troben més afectats pel biaix partidista, contràriament del que els hi passa als individus més informats (Anduiza et al., 2013).

Eggers (2011) també mostra resultats, en aquest sentit, demostra, amb el cas anglès, com el càstig en aquells districtes on hi havia una identitat partidista major -pel govern- era menor que en la resta dels districtes, així com que en els primers districtes descrits, l'*incumbent* era més propens a estar involucrat en escàndols de corrupció. D'aquesta manera se'n desprenen dos arguments lògics: 1) els votants que castiguen més al govern per corrupció són els que

s'identifiquen menys amb el partit del govern i 2) si hi ha una forta identificació partidista, els representants poden actuar estratègicament i ser participants en trames de corrupció.

D'aquesta manera es formula el que es coneix com a *theory of motivated information processing* (Anduiza et al., 2013). Aquesta teoria defensa que el procés de la informació per part de l'electorat ve condicionada per l'existència de creences anteriors. Una primera conseqüència d'aquesta teoria és que no es doni credibilitat o es cregui falsa la informació que titlla de corrupte el partit propi, ja que es pot considerar com a una estratègia del partit contrari, per exemple. A més a més, si el partit propi es veu involucrat en un cas de corrupció es crea una dissonància cognitiva entre donar suport a un partit corrupte o mantenir el sentiment de partit, i com que aquest últim és molt més difícil de canviar s'opta per eludir la informació⁸. És a dir, que el processament de la informació i l'atribució de la responsabilitat, també, venen determinades per la identificació partidista.

Per altra banda, també cal esmentar que tot i atorgar credibilitat a la informació, l'elector pot seguir sense castigar al partit perquè el segueix veient com a competent, és a dir que compensa la corrupció per una bona situació econòmica, per exemple, o bé valora altres aspectes o no vol deixar de rebre certs béns públics que d'altra manera no rebria. Així doncs, aquests autors demostren que el grau de tolerància de la corrupció ve determinat per estàndards diferents (Anduiza et al., 2013; Muñoz, et al., 2016).

D'aquesta manera es mostra com el biaix partidista també pot afectar a la claredat de l'atribució de la responsabilitat. En aquest sentit, s'establiria una relació negativa, és a dir, a majors nivells d'identificació partidista, més difícil serà atribuir la responsabilitat de forma clara, i per tant castigar al govern.

A més a més, Anduiza et al. (2013) també demostren que les dones tendeixen a tenir visions menys negatives respecte la corrupció, és a dir que en són més tolerants. També demostren que

⁸ Existeixen tres mecanismes que expliquen el manteniment del vot al partit corrupte, ja que els votants poden pensar que: 1) els costos originats per la corrupció queden compensats per una bona administració, 2) la informació no és correcte ja que els partits de l'oposició han instigat les acusacions per tal de guanyar vots i 3) tots els partits estan igualment afectats per la corrupció, és a dir que no hi ha alternatives possibles (Muñoz, et al., 2016).

a més interès polític el nivell de tolerància és menor i que la situació econòmica⁹ també hi té un paper important ja que si se'n fa una avaluació positiva, la tolerància amb el mal ús dels béns públics és major.

Així doncs de forma resumida es pot afirmar que *el partidisme tendeix a fer que els votants siguin menys conseqüents amb la corrupció [...], fet que fa reduir l'efectivitat de les eleccions com a mecanisme per exercir el control polític* (Eggers, 2011: 24).

2.2 Formalització de l'argument

La primera hipòtesi plantejada va en el sentit dels arguments que defensen que la corrupció es castigarà més fàcilment si es pot identificar clarament la responsabilitat. Així doncs queda formulada de la següent manera:

H₁: A baixos nivells de fragmentació en el sistema de partits, el càstig a la corrupció serà major.

D'aquesta manera, seguint l'argument de Scwindt-Bayer i Tavits (2016) s'espera que l'electorat, al tenir un actor més clarament identificable com a responsable -degut al major nombre de governs en solitari- i una alternativa -o poques alternatives- clara en la qual poder coordinar el vot de protesta, el càstig a la corrupció serà major. De tota manera, s'espera un canvi de tendència si es té en compte la identificació partidista. És per aquest motiu que es planteja una segona hipòtesis.

L'existència d'alternatives identificables és una condició necessària però no suficient per tal de castigar la corrupció. Tot i així de l'estudi d'Eggers (2011) se'n pot extreure que en sistemes bipartidistes, és a dir, en aquells on pot existir una alternativa molt clara, la lleialtat al partit propi és molt elevada i el partit contrari -la possible alternativa- es veu com a llunyà, fet que dificulta el canvi de vot.

Seguint aquest fil, la situació contrària es produiria en els sistemes multipartidistes. Atès que la identificació de partit fa reduir el càstig a la corrupció del partit propi, es pot esperar un canvi

⁹ Si la situació econòmica és contrària el càstig a la corrupció serà major (De Vries i Solaz, 2017; Muñoz, et al., 2016).

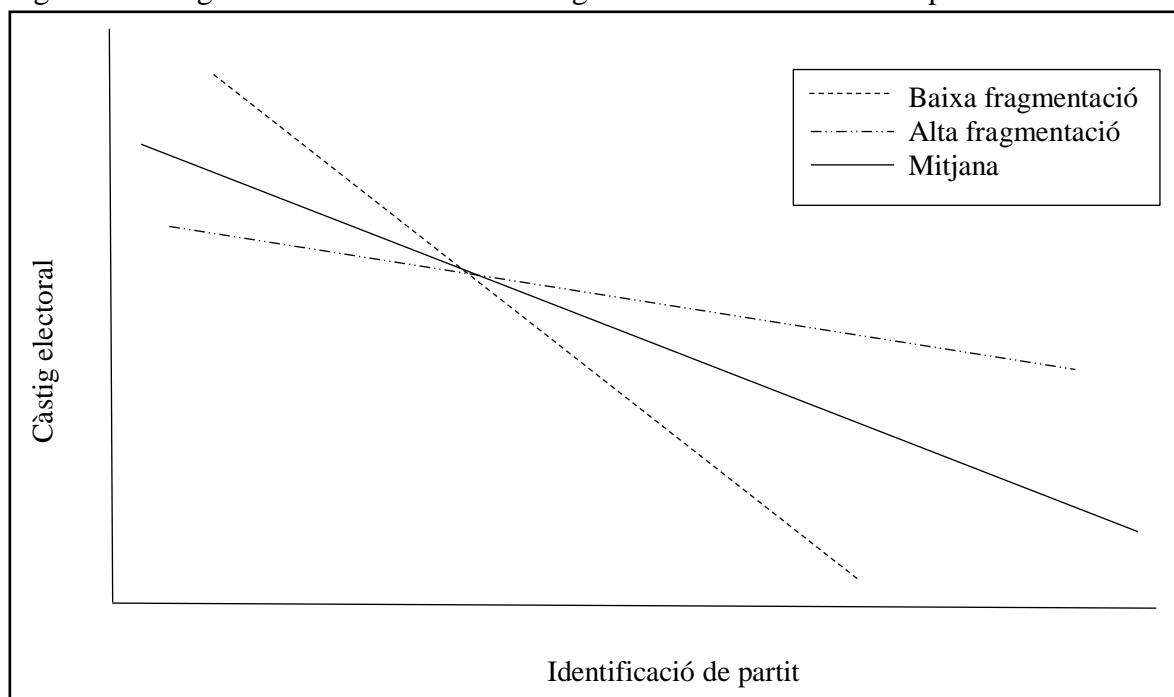
en la tendència del rendiment de comptes depenent del grau de fragmentació del sistema de partits. Dit d'una altra manera, el número d'alternatives existents pot fer variar l'efecte del biaix partidista respecte el càstig de la corrupció. Així doncs, s'estaria produint una interacció entre els nivells de corrupció, el grau de fragmentació del sistema de partits i la identificació partidista.

En aquest sentit, com ja s'ha apuntat anteriorment, la pregunta d'investigació que pretén contestar aquest estudi és la següent: *L'efecte del biaix partidista és diferent depenent del número d'alternatives existents a l'hora de castigar la corrupció?*

Per tal de contestar a la pregunta d'investigació, cal plantejar-se una segona hipòtesis. Tal i com es mostra en Figura 1, en el present estudi es postula que els votants amb una alta identificació partidista són capaços de castigar més fàcilment la corrupció política en contextos on la fragmentació és elevada que no pas en aquells en què sigui menor. D'aquesta manera, la corrupció es veuria més castigada en el primer context que en el segon. Dit d'una altra manera, s'espera que la capacitat de càstig es redueixi més en sistemes amb baixa fragmentació a mesura que augmenta més la identificació partidista que en sistemes d'alta fragmentació.

Per altra banda, s'espera que els individus amb una baixa identificació partidista segueixin la lògica descrita anteriorment. Concretament, s'espera que en contextos de baixa fragmentació, aquests individus siguin més capaços de castigar la corrupció que els individus que es troben en contextos d'alta fragmentació. En aquest sentit, als primers els és més fàcil coordinar el vot de càstig cap a una alternativa clara, així com identificar la culpabilitat sense estar tan influenciats pel biaix partidista. En canvi, els segons s'enfronten a la situació contrària: tenen més d'una alternativa possible, així com els és més difícil atribuir la culpabilitat, reduint per tant, el càstig al govern. De totes maneres, aquesta predicció es comprovarà amb el model.

Figura 1: Càstig electoral en funció de la fragmentació i la identificació partidista

Així doncs la hipòtesi principal és la següent:

H₂: L'efecte del biaix partidista en el càstig a la corrupció serà menor en contextos d'alta fragmentació oferint més oportunitats per castigar la corrupció, i per tant el càstig agregat serà major.

H_{2.1}: A nivells baixos d'identificació partidista el càstig serà major en contextos de baixa fragmentació.

2.3 Mecanismes alternatius

Al comparar diferents sistemes de partits, cal considerar la possibilitat que no siguin iguals entre ells en la resta d'elements. Per exemple, podrien diferir en els nivells d'identificació partidista. En aquest sentit, es podria produir la situació en què un suposat major càstig de la corrupció en sistemes multipartidistes estigués explicat per tenir un electorat menys partidista d'entrada. D'aquesta manera, la diferència dels nivells de càstig a la corrupció entre els dos sistemes, estaria explicat per aquest mecanisme i no pel que es planteja aquest treball.

En aquest sentit, tot i que no s'ha trobat literatura que demostrï que en sistemes multipartidistes la identificació de partit sigui menor que en els sistemes bipartidistes, sí que hi ha literatura que exposa que aquest és un element que s'hauria de tractar de forma diferent (Garry, 2006).

Tot i així, Richardson (1991), exposa que els partits en aquest tipus de sistemes, es formen al voltant de diferents *cleavages*, de manera que la identificació amb el partit es guiarà segons la posició de l'individu en aquest tema. A més a més, aquest mateix autor identifica freqüències estables de lligams partidistes a llarg termini a Gran Bretanya, Alemanya i Dinamarca, països que obtenen un valor de 3,75, 4,81 (CSES, 2018) i 5,34 (CSES, 2015) respectivament en la fragmentació del sistema de partits.

En aquest sentit, Borre i Katz (2008), també defensen que, en un sistema multipartidista com el danès, el vot es pot explicar a través de la identificació de partit, sobretot si aquests s'agrupen en els diferents *cleavages*. Finalment, també cal destacar que Weisberg (1999), argumenta que, en aquests sistemes, es pot produir una identificació múltiple, és a dir, que un individu s'identifiqui amb més d'un partit.

Així doncs, no és assumible pensar que en sistemes multipartideistes, la identificació partidista sigui menor que en el sistemes bipartidistes.

3. Anàlisi empírica

3.1 Dades

Les dades s'han obtingut del Comparative Study of Electoral Systems (CSES). S'han utilitzat les més recents, les del Mòdul 4, que en recull durant el període de 2011 a 2016 de fins a 39 països diferents¹⁰. De tota manera els països no considerats com a democràtics així com aquells que les dades no s'ajustaven als propòsits de la investigació s'han exclòs de la mostra, d'aquesta manera la mostra final és de 28 països, en els que s'estudien fins a 32 eleccions i a 53651 individus.

El països que han quedat exclosos per no ser considerats com a democràcies, segons els paràmetres de *Freedom House* (2018) i *Polity IV* (2014), durant el període estudiat són Kenya, Mèxic, Filipines, Tailàndia i Turquia. Per altra banda, França, Hong Kong i Taiwan s'han exclòs degut a la falta de dades a algunes de les variables a estudiar. Al seu torn, Japó ha quedat exclòs ja que només es recollien els resultats electorals de la càmera alta, impedint calcular el càstig al govern. En aquest sentit, també s'ha exclòs Suïssa, ja que el sistema de la *fórmula màgica*, limita el càstig al govern. Finalment, també, s'ha exclòs Romania (2014) ja que només s'hi recullen les eleccions presidencials¹¹.

¹⁰ Argentina (2015), Austràlia (2013), Àustria (2013), Brasil (2014), Bulgària (2014), Canadà (2011 i 2015), República Txeca (2013), Finlàndia (2015), França (2012), Alemanya (2013), Gran Bretanya (2015), Grècia (2012 i 2015), Hong Kong (2012), Islàndia (2011), Irlanda (2011), Israel (2013), Japó (2013), Kenya (2013), Letònia (2011 i 2014), Mèxic (2015), Montenegro (2012), Nova Zelanda (2011 i 2014), Noruega (2013), Perú (2016), Filipines (2016), Polònia (2011), Portugal (2015), Romania (2012 i 2014), Sèrbia (2012), Eslovàquia (2016), Eslovènia (2011), Sud-Àfrica (2014), Corea del Sud (2012), Suècia (2014), Suïssa (2011), Taiwan (2012), Tailàndia (2011), Turquia (2015) i Estats Units (2012).

¹¹Tot i que el President, conjuntament amb el partit amb majoria al Parlament, és qui designa al Primer Ministre, Zazanaev (2014), seguint els paràmetres establerts per Krouwel (2003), defineix una superioritat de la càmera baixa sobre la figura del president. A més a més, el país obté una puntuació negativa a l'índex de Krouwel (2003), indicant el domini de les característiques del sistema parlamentari sobre les d'un sistema presidencial (Zazanaev, 2014).

3.1.1 Variable dependent

Com s'ha dit anteriorment, la corrupció és una problemàtica relacionada amb el poder polític, és per això que per tal de mesurar el càstig a la corrupció s'utilitzarà el vot a l'incumbent. En aquest sentit s'ha creat una nova variable dicotòmica (*Vot_{inc}*) que descriu el sentit del vot respecte l'*incumbent* anterior. Així doncs, queda codificada de la següent manera: 1 vot a l'*incumbent* i 0 vot per un altre partit. Aquesta variable s'ha construït a partir del sentit del vot en les eleccions presidencials i en les eleccions a la càmera baixa de representants -en sistemes presidencialistes només es tindrà en compte el sentit del vot en les eleccions presidencials.

3.1.2 Variables independents

En aquest estudi s'han tingut en compte fins a tres variables independents: els nivells de corrupció existent, la identificació amb l'incumbent i el nivell de fragmentació del sistema de partits.

En relació a la primera, correspon a l'índex creat per *Transparency International: Corruption Perception Index* (CPI) (2018) que mesura els nivells de percepció en la corrupció del sector públic. Aquest índex oscil·la de 0 a 100 de manera que 0 indica una alta corrupció i 100 inexistència de corrupció. Així doncs, per tal de facilitar la lectura dels resultats s'ha creat una nova variable (*CORR*) invertint la codificació, de manera que 0 indiqui inexistència de corrupció i 100 alts nivells de corrupció. Aquest índex ha estat utilitzat en altres estudis, per exemple per Schwindt-Bayer i Tavits (2016).

En segon lloc, pel que fa la identificació de partit, s'ha creat una variable nova (*ID_{inc}*) que reflecteix la identificació de cada individu respecte el govern sortint. Així doncs, la variable tindrà valor 0 si la persona no se sent identificada amb el govern i valor 1 si hi sent proximitat.

Finalment, respecte la fragmentació de partits, s'ha utilitzat l'índex definit Laakso i Taagepera (1979)¹², que determina el número efectiu de partits en el sistema. Tal i com exposen Voznaya et al. (2014) aquest índex redueix l'efecte marginal de cada partit a mesura que el nombre de partits en el sistema augmenta, de manera que resultarà molt encertat per tenir en compte de la utilitat de les alternatives disponibles. A més a més, aquest índex, a part de ser utilitzat pels

¹² $N = \frac{1}{\sum_{i=1}^n p_i^2}$

autors ja citats, Anderson (2000) també l'inclou en el seu estudi. La variable sobre la que es treballarà s'ha anomenat *FRG*.

Variables de control

El model definit inclou fins a sis variables de control diferents que es podrien dividir en dos grups diferents: referents a les institucions existents i referents a elements econòmics.

Pel que fa el primer grup, tal i com apunten Montinola i Jackman (2002), la duració del règim democràtic pot comportar una reducció dels nivells de corrupció ja que els incentius polítics per reduir-la augmenten. En aquest sentit, la vida del sistema democràtic s'ha inclòs com a variable de control, tal i com també ho fan Gerring i Thacker (2004) i Schleiter i Voznaya (2014). La variable s'ha anomenat *estabilitat_demo*.

En segon lloc, el grau de centralització també cal tenir-lo en compte, ja que a mesura que augmenta la descentralització, la transparència institucional i la capacitat d'identificar la responsabilitat per part de l'electorat es redueixen, fent augmentar per tant les oportunitats a l'existència de corrupció (Gerring i Thacker, 2004; Kunicova i Rose-Ackerman, 2005; Schwindt-Bayer i Tavists (2016). En aquest sentit, Schleiter i Voznaya (2014) també inclouen aquesta variable com a control en el seu anàlisi. La variable ha quedat codificada com a 0 si es tracta d'un estat unitari i 1 si es tracta d'un estat federal i s'ha anomenat *Descentralització*.

Tal i com s'ha argumentat anteriorment, el tipus de govern pot influir en el càstig a la corrupció (Schwindt-Bayer i Tavists 2016), en aquest sentit, s'ha inclòs una variable de control que ho defineixi (Anderson, 2000). La base de dades no inclou la formació del govern en els diferents països en qüestió. Així doncs s'ha creat una variable nova (*Tipus_govern*) que pren els valors següents: 0 si es tracta d'un govern en majoria, 1 si és un govern en minoria i 2 si es tracta d'un govern en coalició. Tal i com s'ha definit a la variable *ID_{inc}* s'ha agafat de referència la conformació del govern sortint.

Finalment, dins d'aquest grup també s'ha inclòs com a variable de control el tipus de sistema -parlamentari, mix o presidencial- (Gerring i Thacker, 2004; Schwindt-Bayer i Tavists 2016). La variable ha quedat codificada de la següent manera: 0 Parlamentari, 1 Mix i 2 Presidencial. Aquesta variable s'ha anomenat *Sistema_govern*.

En referència al segon grup, s’hi inclou la percepció de la situació econòmica del país (*val_economia*), ja que aquest fet pot determinar la probabilitat de vot a l’*incumbent* (Achen i Bartels, 2016; De Vries i Solaz, 2017; Muñoz, et al., 2016). D’aquesta manera, si es percep que la situació econòmica ha empitjorat, la variable prendrà un valor de 0, si es manté igual d’1 i si ha millorat de 2.

L’altra variable que s’inclou dins d’aquest grup fa referència a l’obertura al comerç, ja que s’espera que alts nivells d’obertura del comerç els nivells de corrupció es redueixin per tal de poder fer més creïbles els acords entre els parts (Ades i Di Tella, 1999 a Persson et al., 2001). En aquest sentit, el grau d’obertura s’ha mesurat com el percentatge del comerç en el PIB. Les dades s’han obtingut de l’indicador *Merchandise trade (% of GDP)*¹³ creat pel Banc Mundial (2019) i s’anomena el nom d’*Ob_comerç*. Aquesta mesura també és utilitzada com a variable de control per Gerring i Thacker (2004), Kunicova i Rose-Ackerman (2005), Schleiter i Voznaya (2014).

3.2 Model

Per tal de comprovar les dues hipòtesis, s’han establert dos models diferents respectivament. Així doncs, en el primer només s’inclou la interacció entre les variables CORR i FRG, obtenint la regressió lineal següent:

$$Vot_{inc} = \alpha + \beta_1 CORR + \beta_2 ID_{inc} + \beta_3 FRG + \beta_4 CORR * FRG$$

Finalment, el segon model servirà per corroborar la segona hipòtesi i contestar a la pregunta d’investigació. Així doncs, per tal de poder definir l’impacte de la fragmentació, la identificació de partit i la seva interacció en el càstig a la corrupció s’ha estimat el següent model de regressió lineal:

$$Vot_{inc} = \alpha + \beta_1 CORR + \beta_2 ID_{inc} + \beta_3 CORR * ID_{inc} + \beta_4 FRG + \beta_5 FRG * CORR + \beta_6 ID_{inc} * FRG + \beta_7 CORR * IP_{inc} * FRG$$

Cal dir que tot i tenir una variable dependent dicotòmica s’ha optat per una regressió lineal i no per un model *probit* o logístic per tal de facilitar la posterior interpretació dels resultats.

¹³ Proporció de la suma de les importacions i les exportacions respecte del PIB expressada en USD.

4. Resultats

A la Taula 1 es poden veure resumides les variables dependent i independents del model. En aquest sentit, es pot comprovar com tant a la variable dependent com a la d'identificació amb l'*incumbent*, hi ha una quantitat considerable de casos perduts degut a la reticència de molts individus a contestar a aquestes preguntes. Pel que fa a la variable *CORR*, cal dir que el país en el qual hi ha una percepció més elevada de nivells de corrupció és Argentina i en el que n'hi ha menys és Nova Zelanda a l'any 2014. Finalment, el sistema de partits menys fragmentat és el d'Estats Units i el més fragmentat correspon a Brasil.

Taula 1: Resum de les variables dependent i independents

	VD	VI		
	VOT _{inc}	FRG	CORR	ID _{inc}
N	39777	53651	53651	27499
Mitjana	0,422	4,95	34,9	0,446
Desviació estàndard	0,494	2,71	18,7	0,497
Mínim	0	2,19	9	0
Màxim	1	14,1	68	1

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del CSES (2015).

Per altra banda, a la Taula 2 -veure annex 1- s'hi presenten les mostres de la variable dependent i independents per cada elecció estudiada. Altra vegada es pot comprovar com a la variable dependent i a la variable *ID_{inc}* el nombre de casos perduts és considerable. Al tractar-se de característiques pròpies de cada elecció, no hi ha casos perduts en les altres dues variables.

Finalment, a la Taula 3 es presenten els resultats per cadascun dels dos models. De forma més general, el primer que cal destacar és que el valor de l' R^2 ajustat és molt elevat tant en el Model 1 com en el Model 2, prenent els valors de 0,702 i 0,703 respectivament. A més a més, les diferents variables segueixen la mateixa tendència en ambdós models, tot i que el seu impacte sobre la variable *Vot_{inc}* és relativament petit.

Un altre element a destacar és que en cap dels dos models, la variable *CORR* és estadísticament significativa, tot i que segueix la lògica esperada. Respecte el Model 1, la interacció entre les

variables *CORR* i *FRG* tampoc és estadísticament significativa, tot i que en el Model 2 passa a ser-ho al 10%.

Pel que fa les variables independents, les tres segueixen la lògica esperada en ambdós models. En aquest sentit, s'estableix una relació negativa entre la probabilitat de vot a l'*incumbent* i la variable *CORR*, de manera que com més alt sigui el nivell de percepció de corrupció del país, la probabilitat de vot a l'incumbent disminuirà. En segon lloc s'estableix una relació positiva entre les variables *ID_{inc}* i *VOT_{inc}*, ja que com més se senti identificada una persona amb un partit, és més probable que torni a votar per aquest mateix -en diferents casos el mateix partit ha tornat a guanyar les eleccions.. Cal dir que aquesta és la variable amb el coeficient més elevat. Finalment, la relació entre la variable *FRG* i la variable dependent és negativa, ja que al tenir més partits disponibles, el vot un/s partit/s determinat/s disminueix.

Finalment, tres de les variables de control -*Descentralització*, *Tipus_govern* i *Ob_comerç*- no segueixen la lògica esperada.

Taula 2: Presentació dels resultats

	Model 1	Model 2
Constant	0,628*** (0,0275)	0,621*** (0,027)
CORR	-6,23e ⁻⁴ (-4,79e ⁻⁴)	-6,63e ⁻⁴ (4,79e ⁻⁴)
ID_{inc}	0,816*** (0,004)	0,616*** (0,024)
FRG	-0,012** (0,004)	-0,014*** (0,004)
Estabilitat_dem	-6,08e ⁻⁴ *** (7,98e ⁻⁵)	-5,71e ⁻⁴ *** (7,98e ⁻⁵)
Descentralització	-0,052*** (0,005)	-0,052*** (0,005)
Sistema_govern	0,052*** (0,004)	0,053*** (0,004)
Val_economia	0,034*** (0,0025)	0,037*** (0,0025)
Tipus_govern	-0,018*** (0,003)	-0,017** (0,003)
Ob_comerç	-4,1e ⁻⁴ *** (7,49e ⁻⁵)	-3,47e ⁻⁴ *** (7,55e ⁻⁵)
CORR*FRG	9,79e ⁻⁵ (7,99e ⁻⁵)	1,32e ⁻⁴ * (7,99e ⁻⁵)
ID_{inc}*FRG	--	0,048*** (0,006)
CORR*ID_{inc}	--	0,004*** (5,12e ¹⁴)
FRG*ID_{inc}*CORR	--	-8,87e ⁻⁴ *** (1,1e ⁻⁴)
R² ajustat	0,702	0,703

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del CSES (2015).

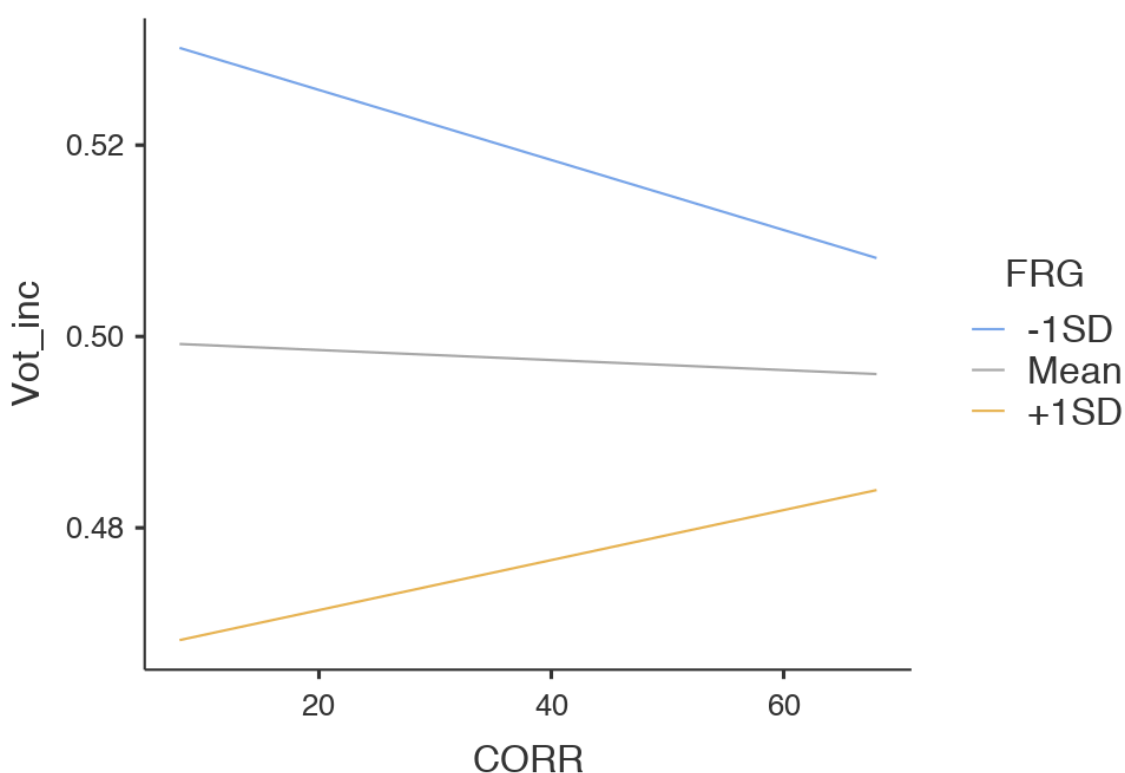
Notes: 1. La variable dependent és el vot a l'*incumbent*. (0-1). 2. Entre parèntesis es presenten els errors estàndards. 3. Codis de significació: 0.001 "***", 0.05 "**", 0,1 "*".

Com s'ha dit anteriorment, els resultats de la interacció del Model 1 no són estadísticament significatius. De tota manera, tal i com es pot comprovar a la Figura 2, indiquen que l'existència de corrupció té un impacte electoral negatiu per l'*incumbent*. Més concretament, aquest impacte negatiu només es produeix a nivells baixos de fragmentació. En canvi, a nivells alts de fragmentació els resultats indiquen que a mesura que augmenten els nivells de corrupció, la possibilitat de votar per l'*incumbent* augmenta. Dit d'una altra manera, a nivells alts de fragmentació el govern d'un país amb alts nivells de corrupció no es veuria castigat sinó

premiat. Tot i així, el pendent és molt petit, de manera que es podria considerar que no existeix cap mena de càstig/recompensa al govern a alts nivells de fragmentació.

Aquests resultats, anirien en línia de la hipòtesi 1 i estarien explicats pel mecanisme descrit anteriorment: a nivells baixos de fragmentació, l'electorat és capaç d'identificar i atribuir la responsabilitat a un actor en concret i té la possibilitat de concentrar en menys opcions el vot de protesta. En canvi, a nivells alts de fragmentació, l'atribució de la responsabilitat és més costosa. Tot i així, cal tornar a remarcar que aquests resultats no són estadísticament significatius.

Figura 2: Efectes marginals CORR*FRG

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del CSES (2015).

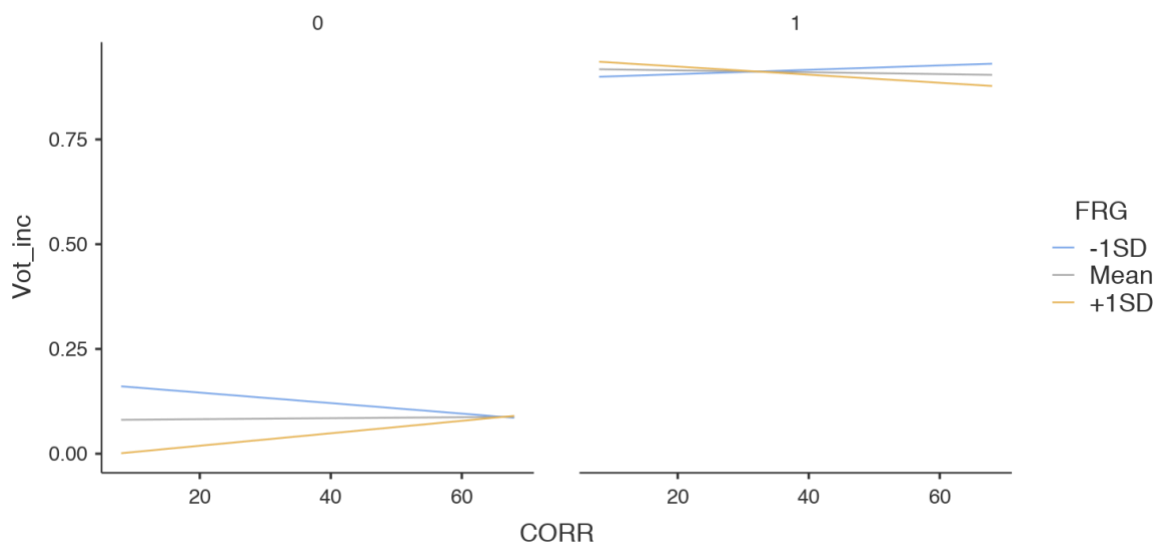
Els efectes marginals de la triple interacció es troben representats a la Figura 3. Un primer punt a destacar és la gran diferència respecte el vot a l'*incumbent* entre aquells individus que s'hi senten identificats i els que no, existint una probabilitat major entre els primers. Així doncs, es pot comprovar l'existència del baix partidista respecte el càstig a la corrupció.

Si s'analitzen els resultats dels individus amb baixa identificació partidista, es pot comprovar com es manté la mateixa tendència descrita en el model anterior. Així doncs, es produeix un càstig major a nivells baixos de fragmentació a mesura que augmenten els nivells percebuts de corrupció. D'aquesta manera, el mecanisme descrit anteriorment, segueix explicat aquest fet. Per tant, la hipòtesi 2.1 queda corroborada.

Per altra banda, es pot observar la tendència contrària entre els individus amb identificació amb l'*incumbent*. Concretament, si els nivells de percepció de la corrupció són baixos, el vot per l'*incumbent* és major en contextos de més fragmentació que en els de menys fragmentació. En canvi, però, a mesura que els nivells de corrupció percebuts van augmentant, aquesta tendència s'inverteix. Així doncs, el càstig a la corrupció és major en contextos de més fragmentació. A més a més, es podria dir que en contextos de fragmentació baixa, es percep molt poc canvi en la probabilitat de vot per l'*incumbent*.

D'aquesta manera, es pot afirmar que una major fragmentació en el sistema de partits limita la influència del biaix partidista, facilitant, així, el càstig a la corrupció. Aquest fet, es pot explicar per la llunyania ideològica respecte el segon partit en els sistemes bipartidistes, dificultant, per tant el canvi de vot. En canvi, l'existència d'un major número de partits en els sistemes multipartidistes, permet l'existència d'un partit relativament proper al propi, facilitant, el canvi de vot, i per tant el càstig de corrupció. Així doncs, la segona hipòtesi queda corroborada.

Figura 3: Efectes marginals $CORR * FRG * ID_{inc}$

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del CSES (2015).

5. Conclusions

Tenint en compte els resultats obtinguts, en primer lloc es pot afirmar que l'electorat és capaç de castigar més fàcilment la corrupció a nivells baixos de fragmentació degut als mecanismes explicats. Aquests resultats van en línia dels obtinguts per Kunicova i Rose-Ackerman (2005), Persson et al. (2001) i Schwindt-Bayer i Tavits (2016).

En segon lloc però, aquest treball posa un matís a aqueta afirmació introduint la variable d'identificació partidista a l'equació. Concretament, demostra que a alts nivells d'identificació partidista amb el govern, una major fragmentació facilita el càstig a la corrupció existent del país degut a la possibilitat de trobar un partit relativament proper ideològicament al propi i, per tant, facilitant el canvi de vot.

D'aquesta manera es pot afirmar que l'efecte del biaix partidista és diferent depenent del nombre d'alternatives existents a l'hora de castigar la corrupció, donant resposta, per tant, a la pregunta d'investigació.

Un punt important a destacar, és que l'estudi permet entendre més detalladament el comportament de l'electorat que se sent identificat amb el govern a l'hora de castigar la corrupció. Aquest fet és important ja que és aquesta part de l'electorat la que té la major capacitat de castigar a les males praxis de l'*incumbent*, entre elles la corrupció.

Tot i així, de cara a futures investigacions, caldria tenir en compte certs aspectes que es podrien considerar com a limitacions d'aquest estudi. En aquest sentit seria interessant tenir, com a mínim, més d'una elecció per cada país, per tal d'obtenir uns resultats més controlats, ja que s'estarien mantenint constants moltes altres característiques que aquest model no pot tenir en compte.

Per altra banda, també seria interessant comptar amb una variable que només mesuri els nivells de corrupció de l'*incumbent* anterior en lloc de tenir-ne una que mesuri els nivells de corrupció percebuts del país de forma general. D'aquesta manera, es podria atorgar, racionalment, la totalitat dels nivells de corrupció directament a l'*incumbent*. Conseqüentment, els resultats obtinguts del càstig al govern serien molt més precisos.

Annex 1

Taula 3: Mostra de les variables dependent i independents

	VD	VI		
	VOT _{inc}	FRG	CORR	ID _{inc}
Argentina 2015	1213	1406	1406	699
Austràlia 2013	3889	3953	3953	3022
Àustria 2013	763	1000	1000	539
Bulgària 2014	613	999	999	536
Brasil 2014	2851	3136	3136	962
Canadà 2011	2069	3458	3458	786
Canadà 2015	2512	4202	4202	964
República Txeca 2013	1019	1653	1653	734
Alemanya 2013	1482	1889	1889	1198
Finlàndia 2015	1185	1587	1587	1076
Gran Bretanya 2015	1240	1567	1567	1158
Grècia 2012	738	1029	1029	531
Grècia 2015	789	1008	1008	608
Irlanda 2011	1593	1853	1853	386
Islàndia 2013	1228	1479	1479	643
Israel 2013	710	1017	1017	562
Letònia 2011	684	1004	1004	423
Letònia 2014	761	1036	1036	530
Montenegro 2012	652	967	967	573
Noruega 2013	1475	1727	1727	828
Nova Zelanda 2011	1226	1374	1374	1125
Nova Zelanda 2014	1137	1224	1224	1004
Perú 2016	1449	1572	1572	498
Polònia 2011	1049	1919	1919	1053
Portugal 2015	865	1499	1499	733
Romania 2012	1406	2283	2283	901
Sèrbia 2012	903	1568	1568	868
Eslovàquia 2016	735	1150	1150	514

Eslovènia 2011	571	1031	1031	134
Suècia 2014	791	832	832	703
Estats Units 2012	1358	1929	1929	1523
Sudàfrica 2014	821	1300	1300	785

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del CSES (2015).

6. Referències

- Achen, C, i Bartels, L. (2016). *Democracy for realists: Why elections do not produce responsive government*. New Jersey: Princeton University Press.
- Anderson, C. (2000). Economic voting and political context: a comparative perspective
- Anduiza, E., Gallego, A. i Muñoz, J. (2013). Turing a blind eye: experimental evidence of partisan bias in attitudes toward corruption.
- Bartels, L. (2002). Beyond the Running Tally: Partisan Bias in Political Perceptions.
- Borre, O. i Katz, D. (2008). Party Identification and its Motivational Base in Multiparty System: A Study of the Danish General Election.
- Brollo, F. (2009). Who Is Punishing Corrupt Politicians – voters of the Central Government? Evidence from the Brazilian Anti-corruption Program
- Chang, E. i Golden, M. (2004). Electoral Systems, District Magnitude and Corruption.
- Charron, N. (2010). Party System, Electoral Systems and Constraints on Corruption.
- CSES (2015). CSES Module 3: 2006-2011. Disponible a: <http://www.cses.org/datacenter/module3/module3.htm>. Recuperat el 13 de juny de 2019.
- CSES (2018). CSES Module 4: 2011-2016. Disponible a: <http://www.cses.org/datacenter/module4/module4.htm>. Recuperat el 5 d'abril de 2019.
- De Vries, C. i Solaz, H. (2017). The Electoral Consequences of Corruption.
- Eggers, A. (2011). Partisanship and Electoral Accountability: Evidence from the UK Expenses Scandal.
- Ferraz, C., i Finnan, F. (2008). Exposing corrupt politicians: The effects of Brazil's publicly released audits on electoral outcomes. *Quarterly Journal of Economics*, 123, 703-745.
- Fiorina, M. (1981). *Retrospective voting in American National elections*. New Haven, CT. Yale University Press.
- Freedom House (2018). *Freedom in the World 2018*. Disponible a: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2018>. Recuperat el 19 de maig de 2019.
- Garry, J. (2006). Making 'party identification' more versatile: Operationalising the concept for the multiparty setting.
- Gerring, J. i Thacker, S. (2004). *Political Institutions and Corruption: The Role of Unitarism and Parliamentarism*.
- Hobolt, S., Tilley, J. i Banducci, S. (2013). Clarity of responsibility: How government cohesion conditions performance voting.

- Klašnja M, Tucker JA, Deegan-Krause K. (2016). Pocketbook vs. sociotropic corruption voting. ~ Br. J. Polit. Sci. 46.
- Krouwel, A. (2003). Measuring presidentialism of Central and East European countries.
- Kunicova J. i Rose-Ackerman S. (2005). Electoral Rules and Constitutional Structures as Constraints on Corruption.
- Laakso M and Taagapera R (1979). Effective number of parties: A measure with application to West Europe. *Comparative Political Studies* 12(1): 3–27.
- Montinola, G. i Jackman, R. (2002). Sources of Corruption: A Cross-Country Study
- Muñoz, J., Anduiza, E. i Gallego, A. (2016). Why do voters forgive corrupt mayors? Implicit exchange, credibility of information, and clean alternatives.
- Nadeau, R., Niemi R. i Yoshinaka A. (2002). A cross-national analysis of economic voting: taking account of the political context across time and nations
- Persson, T., Tebellini, G. i Trebbi, F. (2001). Electoral rules and corruption.
- Polity IV (2014). Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800-2013. Disponible a: <http://www.systemicpeace.org/polity/polity4.htm>. Recuperat el 19 de maig de 2019.
- Powell, G. B. i Whitten, G. D. (1993). *A Cross-National Analysis of Economic Voting: Taking account of the Political Context*
- Przeworski, A. (2018). *Why Bother with Elections?* Cambridge: Polity Press.
- Richardson, B. (1991). European party loyalties revisited.
- Rudolph, L. i Däubler, T. (2016). *Holding Individual Representatives Accountable: The Role of Electoral Systems.*
- Rundquist, B., Strom, G. i Peters, J. (2014). *Corrupt Politicians and Their Electoral Support: Some Experimental Observations*
- Schwindt-Bayer, L. i Tavists, M. (2016). *Clarity of responsibility, accountability and corruption.* Nova York: Cambridge University Press,
- Transparency International (2018). *Corruption Perceptions Index 2018: Global Scores.*
- Voznaya, A. i Schleiter, P. (2014). *Party System Competitiveness and Corruption.*
- Weisberg, H. (1999). *Political partisanship.*
- Zazanaev, O. (2014). *Measuring Presidential Power: A Review of Contemporary Methods.*